

УДК 339.13.012.42

М. С. Федоренко,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ УКРАЇНИ ЯК МАЙБУТНЬОЇ ДЕРЖАВИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

M. Fedorenko,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

COMPETITIVENESS OF UKRAINE AS THE FUTURE STATE OF EUROPEAN UNION

Дана стаття присвячена аналізу конкурентоспроможності України. Проаналізовано показники конкурентоспроможності України за звітом Всесвітнього економічного форуму про глобальну конкурентоспроможність у 2012—2013 рр. Звернуто увагу на причини низької конкурентоспроможності України серед країн світу та виявлено шляхи її покращення.

This paper focuses on the analysis of the competitiveness of Ukraine. Analyzed indicators of Ukraine's competitiveness by the World Economic Forum report on global competitiveness in the years 2012—2013 Attention is paid to the reasons for the low competitiveness of Ukraine among the countries and found ways to improve.

Ключові слова: конкурентоспроможність, економіка, світовий ринок, економічна політика, Глобальний індекс конкурентоспроможності, євроінтеграція.

Key words: competitiveness, economy, global markets, economic policy, the Global Competitiveness Index, European integration.

ВСТУП

Актуальність теми зумовлюється необхідністю вивчення впливу економічної політики України на розвиток рівня конкурентоспроможності країни та подальшого застосування необхідних чинників задля формування конкурентоспроможного середовища з метою підвищення рівня життя населення країни та створення сприятливої атмосфери стабільного розвитку для наступних поколінь українців.

В економічній науці проблема національної конкурентоспроможності є однією з ключових. Значний вклад у її дослідження здійснили такі західні вчені, як П. Кругман, С. Ліндер, Б. Олін, М. Портер, Д. Сакс, А. Саммерс, Дж. Харт, Е. Хекшер. Останнім часом ці проблеми розробляються також вченими з пострадянських країн, зокрема — українськими та російськими (Я. Базилюк, О. Білорус, Б. Буркинський, М. Делягін, Я. Жаліло, В. Іноземцев, Б. Кузик, Д. Лук'яненко, С. Меншиков, І. Спиридонов, С. Соколенко, Р. Фатхутдінов, Т. Циганкова, Ю. Яковець та ін.) [1].

Україна займає вагомe місце в світовій економіці з погляду на її ресурсний потенціал і кадрові можливості. На жаль, рівень життя населення, який зумовлюється нестабільною політичною ситуацією і економічним застоєм, не досягає того рівня, на якому він мав би бути, враховуючи ті ресурси, які має наша країна. Тому розгляд такої нагальної проблеми підвищення світового рейтингу України вважається дуже актуальним, особливо для розробки стратегії розвитку країни, яка б враховувала існуючі проблеми і протиріччя та шляхи їх подолання.

Високий рівень конкурентоспроможності економіки є фундаментальною умовою інтеграції України у світовий економічний простір як рівноправного учасника міждержавних економічних відносин.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Основним напрямом державної політики як внутрішньої, так і зовнішньої Україна обрала європейський вибір, кінцевою метою якої має бути повноправне членство в Європейському Союзі. Для України євроінтеграція — це шлях модернізації економіки, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки, в тому числі і на ринок фінансових послуг.

Чинною правовою основою відносин між Україною та ЄС є Угода про партнерство та співробітництво (УПС) від 14 червня 1994 р. (набула чинності 1 березня 1998 р.), яка започаткувала співробітництво з широкого кола політичних, торговельно-економічних та гуманітарних питань.

Після завершення вступу України до Світової організації торгівлі 18 лютого 2008 року були започатковані переговори в частині створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, що відкриває шлях до лібералізації руху товарів, капіталів та послуг та ширшої гармонізації нетарифних інструментів економічного регулювання. На Паризькому саміті 9 вересня 2008 року Україна та ЄС досягли політичної домовленості про укладення майбутньої угоди в форматі Угоди про асоціацію, яка будуватиметься на принципах політичної асоціації та економічної інтеграції. У ході 15-го Саміту Україна — ЄС в Києві 19 грудня 2011 року сторони оголосили про завершення переговорів по майбутній Угоді про асоціацію, а 30 березня 2012 року текст майбутньої Угоди було парафровано главами переговорних команд України та ЄС. [2]

Комплекс відносин Україна — ЄС виводиться на нову площину практичної реалізації завдань стра-

Таблиця 1. Показники конкурентоспроможності України у 2012—2013 рр.

Місце	Показники конкурентоспроможності України
38	Обсяг ринку
47	Грунтовність та доступність вищої освіти
62	Система охорони здоров'я
62	Ефективність ринку праці
65	Розвиток інфраструктури
91	Рівень розвитку бізнесу
94	Тривалість життя
114	Фінансовий сектор
117	Ринок товарів і послуг
132	Система інституцій
137	Стан автодорожньої інфраструктури

тегічного партнерства, передумови реалізації якого обумовлені такими політичними документами:

1. Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу (далі — Стратегія).
2. Законі України "Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу" від 18 березня 2004 року № 1629-IV.
3. Порядок денний асоціації Україна — ЄС. Європейська політика сусідства.
4. Щорічні Плани першочергових заходів щодо інтеграції України до ЄС, затверджені розпорядженнями Кабінету Міністрів України.
5. Щорічні Плани заходів з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, затверджені розпорядженнями Кабінету Міністрів України.
6. Співробітництво у рамках політики ЄС Східне партнерство [4].

Забезпечення конкурентоспроможності виступає і метою, і основою сталого економічного розвитку країни, спрямованого на суттєве підвищення суспільного добробуту.

Низька конкурентоспроможність України на світових ринках пояснюється рядом причин таких як низька ефективність господарських реформ, ігнорування необхідності посилення оптимального втручання держави в процес регулювання та управління економікою, відсутність науково обгрунтованої державної промислової політики, а також системи державного регулювання конкурентоспроможності, погіршення структури економіки.

Реальним і високоефективним фактором підвищення конкурентоспроможності національної економіки є формування і проведення державної промислової політики як органічної частини загальної державної економічної політики [3].

За даними останнього звіту Всесвітнього економічного форуму про глобальну конкурентоспроможність у 2012—2013 рр., Україна серед 144 країн посіла 73-є місце проти 82-го у 2011—2012 рр. (рис. 1) [5]. Провідні позиції займають Швейцарія, Сінгапур та Фінляндія, які складають трійку лідерів. Російська Федерація та Казахстан випереджають Україну за показниками конкурентос-

проможності, посідаючи відповідно 67 і 51-е місце у загальному рейтингу [5].

За даними розгорнутого звіту Всесвітнього економічного форуму, причинами зростання конкурентоспроможності України у 2012—2013 рр. є підвищення рівня показників (табл. 1).

Внаслідок економічних та політичних негараздів Україна втратила 16 позицій за 2009—2010 рр. Але у 2011—2012 рр. стан економіки країни покращився, що дало змогу піднятися в рейтингу на 7 позицій. А згідно із звітом Всесвітнього економічного форуму про глобальну конкурентоспроможність за 2012—2013 рр. Україна піднялася ще на 9 позицій, продовжуючи демонструвати свої основні конкурентні переваги — освіту та ємність ринку.

Незважаючи на проведені в Україні економічні реформи, залишаються слабкою система інституцій та неефективним ринок товарів і послуг. Пріоритетним напрямом також має стати стабілізація фінансового сектора України та підвищення рівня розвитку бізнесу.

За показником "інноваційна спроможність" Україна змістилася вниз на 16 позицій, оскільки вітчизняні підприємства більшою мірою використовують іноземні технології шляхом отримання ліцензій, ніж власні розробки та дослідження [6].

Підсумки дослідження інвестиційного та інноваційного розвитку України останніх років свідчать про підвищення ролі цілеспрямованої державної політики, орієнтованої на підтримку цілісності інноваційного процесу — від наукової розробки до інвестування масового виробництва. Це сприяло покращенню місця України у міжнародних рейтингах.

ВИСНОВКИ

У результаті даного дослідження було виявлено декілька основоположних моментів щодо визначення конкурентоспроможності України у сучасній системі міжнародних економічних відносин та перспектив розвитку національної.

Для покращення стану конкурентоспроможності України необхідно:

- сформулювати належну структуру виробництва, підвищити якість державних інституцій та знизити рівень корупції, з метою підвищення використання інтелектуального та інноваційного потенціалу, а також забезпечити сприятливі організаційно-правові умови функціонування бізнесу для спрощення системи реєстрації, ліцензування та звітності, розробити законодавчу базу щодо захисту прав власності інвесторів;

- визначити сфери відповідальності державних органів влади та громадських організацій з метою забезпечення реалізації стратегії побудови конкурентоспроможної моделі економіки і стимулювати приплив вітчизняних та іноземних інвестицій в стратегічні для України галузі економіки для підвищення якості, і відповідно до конкурентоспроможності продукції серед країн світу;

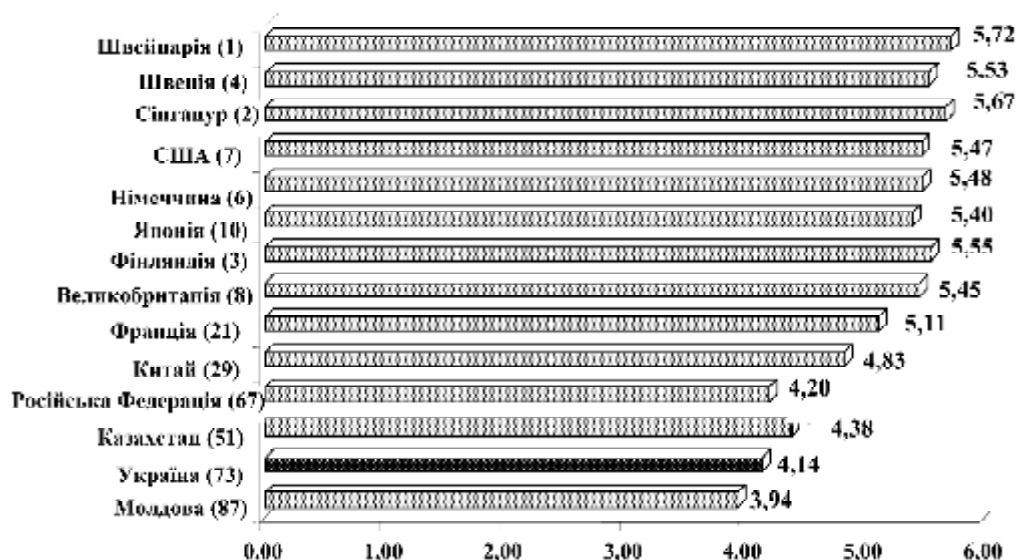

Рис. 1. Рейтинг країн за Глобальним індексом конкурентоспроможності у 2012—2013 рр.

— здійснювати всебічний розвиток людського капіталу та підвищити фаховість трудових ресурсів, з метою виробництва продукції та послуг за новітніми технологіями у різних сферах економічного життя країни.

Проаналізувавши конкурентоспроможність національної економіки, можна зробити висновок, що на сучасному етапі рівень конкурентоспроможності України є досить низьким. На даний момент у нашій державі існує чимало проблем, які перешкоджають інтенсивному розвитку економіки, який би знайшов свій вираз у показниках конкурентоспроможності.

Для стабільного становища країни на світовому ринку необхідною умовою є підтримання економіки, соціальної політики та інфраструктури країни на високому рівні. Не зважаючи на досить вагомий природний, інтелектуальний та інноваційний потенціал, Україна не використовує свої конкурентні переваги через відсутність незалежної структури виробництва, низьку якість державного управління та прояви корумпованості на вітчизняному ринку.

Література:

1. Гребініченко О.Ю. Міжнародні рейтинги держави як фактор зовнішніх інформаційних впливів / О.Ю. Гребініченко // Нова парадигма. — 2008. — № 76. — С. 151—163.
2. Європейська та євроатлантична інтеграції [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/content/integraciya.html>
3. Лашенюк В.Є. "Конкурентоспроможність економіки України у міжнародних рейтингах". — Науковий вісник Чернівецького університету. — Вип. 494. — 2009.
4. Пронкіна Л. І. "Конкурентоспроможність України в умовах глобальної конкуренції" // Стратегія управління знаннями і людський розвиток в Україні: міжрегіональний семінар-диспут. — 2013.

5. Місце України за Глобальним індексом конкурентоспроможності у 2012—2013 рр. [Електронний ресурс] Український інститут науково-технічної і економічної інформації. — Режим доступу: <http://uintei.kiev.ua>

6. Чернуха І. Зі світу по рейтингу. Імідж України / І. Чернуха [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/~ /2/0/all/2009/08/24/169238>

References:

1. Hrebiniuchenko, O. (2008), "International rankings of the state as a factor external information influences", *New Paradigm*, vol. 76, pp. 151—163.
 2. National Commission for the State Regulation of Financial Services Markets (2014), "European and Euro-Atlantic integration", available at: <http://nfp.gov.ua/content/integraciya.html> (Accessed 15 April 2014).
 3. Lashenyuk, V. E. (2009), "Competitiveness of Economy of Ukraine in the international rankings", *Scientific Bulletin of Chernivtsi University*, vol. 494.
 4. Pronkina, L. I. (2013), "Ukraine's competitiveness in a global competition", *Strategiia upravlinnia znanniamy i liudsk'kyj rozvytok v Ukraini: mizhrehional'nyj seminar-dysput* [The strategy of knowledge management and human development in Ukraine: Interregional Seminar dispute], Kyiv, Ukraine.
 5. Ukrainian Institute of Scientific-Technical and Economic Information (2014), "Place for Ukraine in the Global Competitiveness Index 2012—2013", available at: <http://uintei.kiev.ua> (Accessed 15 April 2014).
 6. Chernuha, I. (2009), "With the world on the rankings. The image of Ukraine", available at: <http://news.finance.ua/ua/~ /2/0/all/2009/08/24/169238> (Accessed 15 April 2014).
- Стаття надійшла до редакції 04.05.2014 р.